

Koude angst

Van Mads Peder Nordbo verscheen eveneens
bij Ambo|Anthos *uitgevers*

Meisje zonder huid

Meld je aan voor onze nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van
de nieuwste boeken van Ambo|Anthos *uitgevers* via
www.amboanthos.nl/nieuwsbrief.

Mads Peder Nordbo

Koude angst

Vertaald uit het Deens door
Renske Wiltink

Ambo|Anthos
Amsterdam

ISBN 978 90 263 4502 9

© 2018 Mads Peder Nordbo, JF/Politikens Hus A/S, København 2018

© 2019 Nederlandse vertaling Ambo|Anthos *uitgevers*,

Amsterdam en Renske Wiltink

Oorspronkelijke titel *Kold angst*

Oorspronkelijke uitgever Politikens Forlag

Omslagontwerp Studio Jan de Boer

Omslagillustratie © Gukki Nuka

Foto auteur © Ivan Boll

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

De jager

MALERSUISOQ

Tasiilaq, Oost-Groenland

14 oktober 2014

Tupaarnaq keek uit over de heuvel en de rand van de stad. De verspreid staande groepjes rode, groene, blauwe en gele houten huizen lichtten op in de oranje gloed van de najaarszon. In de zee tussen het stadje en de bergen aan de overkant van de fjord dreven talloze ijsschotsen. Sommige waren aan de grond gelopen, andere werden langzaam meegevoerd met het getij. De sneeuw lag als lange tongen over de bergen en strekte zich hier en daar uit tot aan het water. Spoedig zou alles bedolven zijn.

Ze zat hier elke dag. Dicht bij een wildspoor, dat in de loop van tientallen jaren was platgetreden door jagers en prooien. Vanaf hier kon ze vrijwel elk huis van de stad zien. De stad die ze meer haatte dan welke plek ook. Ze zag waar de auto's naartoe reden als ze van de helihaven kwamen, en door het vizier van haar geweer kon ze zien wie er de huizen in en uit gingen.

Een eindje bij haar vandaan stonden twee Groenlandse mannen, die een paar minuten geleden van het pad af waren gegaan en in een boog om haar heen waren gelopen. Ze zag dat een van de mannen in haar richting wees, en de andere knikte.

Ze droegen allebei een geweer over hun schouder, maar geschooten hadden ze niets.

Er hing geen prooi aan hun riem en hun rugzakken leken slap en leeg. Maar daar praatten ze niet over. Ze praatten over haar. Nie-

mand had veel op met een vrouw met een geweer. Zeker niet als ze daar maar dag in, dag uit langs het wildspoor zat.

Tupaarnaq wist zeker dat vrijwel iedereen in Tasiilaq wist wie ze was. Maar niemand groette haar, niemand sprak met haar.

Ze sloot haar ogen en liet haar hand over haar blote hoofd glijden. De huid voelde koud aan. Glad. Als ze kon bevriezen, was het vast gebeurd; ze zat hier al zo lang stil te wachten. De temperatuur lag om en nabij het vriespunt. Misschien vroor het. Ze haalde diep adem. De lucht leek haar longen te zuiveren.

Er was in Tasiilaq nooit iemand die iets zag, nooit iemand die iets zei. Ook al wisten ze alles.

Onder haar zwarte kleren spande ze haar spieren aan. Eerst haar armen, toen haar borst, buik en benen. Ze klemde haar tanden op elkaar. Haar kaak verstrakte. De pezen van haar lichaam spanden en ontspannen zich onder de verborgen deken van tatoeages.

De wind streek ijskoud over haar schedel. Ze ademde uit en deed haar ogen open. De mannen waren er nog steeds. ‘Waarom staan jullie daar naar me te staren?’ fluisterde ze. Haar adem vormde wolkjes in de lucht vlak voor haar lippen. Ze pakte haar geweer. Het koude hout en het staal voelden glad aan. Schoon. Ze hield het wapen voor zich en trok met haar rechterhand de slede terug. Heel rustig zette ze de kolf tegen haar schouder en richtte de loop op de twee mannen.

Een van hen haalde snel zijn geweer van zijn schouder, maar niet snel genoeg om het op haar te richten voor het schot klonk.

Er ging een schok door de mannen heen. De echo van het schot weerkaatste tegen de berghelling achter hen.

‘Waar ben je verdomme mee bezig, stomme trut?’ riep een van de mannen, terwijl hij zijn armen spreidde. ‘Ga terug naar waar je vandaan komt!’

Ze liet het geweer zakken. De tweede man riep ook iets, maar ze luisterde niet. Haar blik rustte op een paar misvormde kruidwilden naast hen.

‘Hé!’

Ze keek hem aan en begon in hun richting te lopen. Het geweer hing weer over haar schouder.

‘We moeten je hier niet,’ ging de man verder. ‘Ga terug naar huis.’

‘Ik heb nooit een thuis gehad,’ zei ze.

‘Nee, dat krijg je als je je familie vermoordt,’ antwoordde hij. Zijn stem beefde.

Tupaarnaq bleef staan. Ze was nog maar een meter of vijf bij de mannen vandaan. Degene die tegen haar stond te schreeuwen had zijn geweer nog steeds in zijn hand. Zijn vingers lagen strak rond de kolf.

‘Ik heb maar één iemand gedood,’ zei Tupaarnaq. Haar spieren trilden onder haar huid. ‘En dat was geen mens.’

De man bracht zijn geweer in de aanslag. ‘Jij fucking bitch...’

‘Stop,’ zei de andere man, en hij legde zijn hand op de schouder van zijn vriend. ‘Je kunt haar niet zomaar neerschieten.’

‘Alsof iemand iets geeft om die moordenaar,’ snauwde de man met het geweer. Hij keek langs de loop, om het vizier heen.

‘Niet doen,’ zei de ander.

Tupaarnaq fronste en bekeek de opgewonden man van top tot teen. ‘Je bent al net zo verrot als je broer.’

‘Hij was je vader,’ riep de man.

‘Hij was een schoft,’ zei Tupaarnaq. ‘Ik heb nooit een vader gehad.’

De man gaf een brul en richtte zijn geweer op de rotsen naast Tupaarnaq. Schot voor schot leegde hij het magazijn. De schoten hingen zwaar in de lucht. Het geluid jankte in Tupaarnaqs oren. Wolkjes stof en poedersneeuw stoven op op de plek waar de kogels insloegen.

Ze schudde haar hoofd. ‘Precies je broer.’

De andere man greep de schutter bij zijn jas. Over de schouder van zijn vriend heen keek hij Tupaarnaq aan. ‘Je zou hier niet moeten zijn,’ zei hij zacht. ‘De mensen voelen zich onveilig door jou en zijn boos.’

‘Ik ga terug naar Nuuk als ik klaar ben,’ zei ze en ze liep weer in hun richting. Ze bukte en pakte een dode haas op die tussen de lage arctische kruidwilgen lag. Zijn witte wintervacht was met bloed bevekt. Ze hield de haas omhoog en bekeek hem met haar hoofd schuin. Toen haalde ze haar schouders op en gooide het dode dier voor de voeten van de twee mannen neer, waarna ze om hen heen liep en afdaalde naar de stad.

Ze had nu bijna twee maanden gewacht, en op een dag zou hij opduiken. Dat wist ze zeker. Op een dag zou hij over het pad komen aanlopen, en dan zou ze hem tegenhouden. Zoals ze twaalf jaar geleden ook haar vader had tegengehouden toen ze thuiskwam en hem aantrof naast de ontzielde lichamen van haar moeder en haar zusjes. Het geweer in zijn hand. Ze herinnerde zich hoe hij had gekrijst toen ze zijn buik opensneed. Het bloed. Haar vader was allang dood en weggerot, en nu was Abelsen aan de beurt.

Het experiment

MISILIUT

Thule Air Base, Noord-Groenland

13 februari 1990

Het donker omhulde de vijf mannen die stil in de sneeuw zaten. Bij de laatste meting was het min dertien graden geweest, en de wind, die de bovenste laag sneeuw deed opwarrelen en om hen heen blies, maakte het nog een stuk kouder.

Tom keek langs zijn lichaam omlaag. De sneeuw was in de plooiën van zijn witte katoenen ondergoed gaan zitten. In het begin was de sneeuw gesmolten door zijn lichaamswarmte, maar nu was zijn huid onder de dunne laag kleding zo koud dat hij bleef liggen. De stof voelde stijf aan. Vastgevroren aan zijn huid. Hij keek naar de anderen. Zijn drie vrienden van de basis en de jonge Groenlander Sakkak, uit het plaatsje Moriusaq. Ze droegen allemaal niets anders dan hun witte legerondergoed. Het dunne katoen bedekte hun romp, armen en benen, en ze hadden alle vijf blauwe sportschoenen aan. Er zat sneeuw in hun wenkbrauwen en in hun korte haar. Als druppeltjes ijs in een vacht. Hun huid zag wit. Het bloed werd uit de buitenste bloedvaatjes geperst.

Sakkak rilde over zijn hele lichaam en ademde in pufjes uit. Hij balde en ontspande voortdurend zijn vuisten. Pompend. Ze hadden Sakkak halverwege bij het experiment betrokken, als veiligheidsmaatregel. En vandaag was hij voor het eerst mee. Ze moesten er iemand bij hebben wiens lichaam normaal reageerde.

Tom sloot zijn ogen. Hij voelde zijn hart kloppen. Het bloed on-

der zijn huid. Zijn hart klopte langzaam. Moeizaam. Zijn lichaam deed nog steeds pijn, maar niet zo erg als in de eerste weken van het experiment.

Hij voelde vanbinnen dat de dood niet ver weg was. Zijn hersenen vochten instinctief tegen de kou. Elke keer dat Tom en de anderen in de vorst buiten hadden gezeten, had hij gevoeld hoe zijn lichaam de stadia doorliep die de dood moesten voorkomen. Zijn spieren trilden. Zijn hartslag versnelde. Zijn longen snakten naar zuurstof.

Zolang ze de bloedsomloop in hun onderkoelde lichaam niet volledig onder controle hadden, was de Inuk hun enige garantie tegen de dood. Als de Groenlander hevig begon te rillen en zijn vingers en oorlelletjes blauw werden, moesten ze naar binnen. En zover was het bijna. Hoewel de anderen niet de indruk wekten dat ze doodvroren, moest het kritieke punt voor hen allen nabij zijn.

Een harde rukwind die tussen de barakken door waaide, blies hen bijna omver. Tom keek naar de lucht. Die zag er massief uit. Grijs en zwart. Er was geen licht te zien. Alleen de prikkende sneeuw. Hij voelde aan zijn vingertoppen. Het was een vreemd gevoel. Alsof ze niet van hem waren. Hij reikte naar achteren en klopte op de buitenwand van de houten barak. Zijn ledematen verstrakten wanneer hij bewoog.

Een voor een werden ze naar binnen geroepen: Sakkak. Briggs. Bradley. Reese. Sergeant Cave. De anderen mochten niet binnen wachten. Ze werden aan de apparatuur gekoppeld zodra ze van de kou in de warmte waren gekomen.

Tom haalde diep adem toen hij het gebouw binnenging. De warmte voelde intens aan, en zijn huid begon meteen overal te prikken en te steken.

De anderen zaten op een lange bank. Overal op hun lichaam hadden ze rubberen meetplaatjes, die via dunne elektroden waren verbonden met analyseapparaten achter hen.

Tom haalde diep adem en trok zijn onderhemd en lange onder-

broek uit, zodat hij alleen zijn boxershorts nog aanhad. Hij ging naast de jonge Groenlander zitten en voelde hoe de rubberen plaitjes op zijn huid werden gedrukt.

Sakkak keek Tom aan. 'Ben je Deens?'

'Nee, maar ik spreek wel Deens.'

'De anderen spreken geen Deens,' zei Sakkak. 'En ook geen Groenlands.'

'Zij zijn van de basis,' legde Tom uit. 'Amerikanen.'

'Ik ben Sakkak,' zei de jonge Inuk met een glimlach. 'Mijn Deens is ook niet zo goed.' Hij wreef over zijn bovenbenen en schraapte zijn keel. 'Is het de eerste keer voor jou?'

'Nee.' Tom ademde diep in door zijn neus. 'We zijn al een kleine twee maanden bezig.'

'Zo!' zei Sakkak, en zijn ogen werden groot. 'Dat is lang.' Hij wreef nog steeds met beide handen over zijn bovenbenen.

'We moeten stilzitten zolang ze aan het meten zijn.' Tom keek Sakkak aan. 'Ik ben Tom.'

'Ik woon met mijn vriendin in Moriusaq,' vertelde Sakkak.

Tom knikte. Dat wist hij al.

'Ik ben walvisjager.'

Tom keek naar het lichaam van de jonge Inuk. Zijn huid was rood en zat onder de witte vlekken. Hij rilde nog steeds.

Sakkaks blik ging naar de donkere ramen. 'Mijn vriendin heet Najâarak. Ze is tweeëntwintig, en we zijn bijna drie jaar bij elkaar.' Er ging een huivering door zijn lichaam. Hij grinnikte voor zich uit. 'Ze komt uit Savissivik. We hebben elkaar leren kennen in Moriusaq, dat die zomer de ontmoetingsplek was voor mensen uit allerlei dorpen. Ik had net mijn eerste ijsbeer gedood, en Najâarak moest hem villen. Ze wist niet precies hoe het moest en vroeg mij om hulp. Maar ik kon er ook niet veel van en uiteindelijk zaten we allebei helemaal onder het bloed. We keken elkaar aan en schoten in de lach.' Sakkak keek weer naar Tom. 'We hebben dit jaar een zoon gekregen, Nukannguaq. Ik ben heel blij met hem.'

‘Gefeliciteerd,’ zei Tom. ‘Ik heb ook een zoon, maar hij woont bij zijn moeder in Denemarken. Hij is drie.’

‘Denemarken?’ vroeg Sakkak. ‘Dan moet je hem snel een keer opzoeken. Een jongen heeft een vader nodig om van te leren. Niemand zorgt voor een kind zonder vader... Nukannguaq heeft mij.’

‘We zijn bijna klaar hier,’ zei Tom en hij gaf een knikje naar de apparaten achter hen en de onderzoekers die aantekeningen maakten.

Sakkak glimlachte. Toen fronste hij zijn wenkbrauwen. ‘Ik begriep niet waarom ik het zo koud heb en jullie niet.’

‘Sergeant?’

Tom keek om.

‘Wat zegt die Eskimo?’ vervolgde de stem achter hem in het Engels.

‘Hij heeft het over zijn vriendin en zijn zoontje,’ zei Tom.

‘Kun je hem vragen of hij zijn mond wil houden?’

Tom keek Sakkak weer aan. ‘We moeten stil zijn.’ Hij knikte naar de plaatjes op zijn arm. ‘Anders verstoort het de metingen.’

Sakkak keek naar zijn voeten. ‘Misschien werken die medicijnen beter bij blanke mensen zoals jullie.’

Tom sloot zijn ogen en keerde naar binnen. Hij voelde nog steeds de onrust onder zijn huid. Zijn bloed was in beweging. Stroomde weer vrijuit. Ze waren deze keer ruim een uur buiten geweest, en hij had het geen seconde koud gehad. Zijn lichaam was stijf en pijnlijk geweest toen hij opstond, maar het gevoel van kou was uitgebleven.

‘Hoe zit het met de agressie?’

Tom keek de onderzoeker aan. ‘Ik weet het niet zeker, maar er lijkt wel wat te veranderen.’

Ze zaten nog met z’n drieën in de ruimte. Christine en Lee, die allebei biochemicus waren, en Tom. Sakkak, Briggs, Bradley en Reese waren vertrokken nadat ze waren losgekoppeld van de analyse-apparatuur.

‘Of eigenlijk weet ik het wel zeker,’ vervolgde Tom. Hij keek naar zijn aantekeningen. ‘Er is de laatste maand een duidelijke verandering merkbaar in humeur en sociaal gedrag.’

‘In negatieve zin?’

‘Ja.’

‘De data laten ook activiteit zien in de amygdala,’ zei Christine. ‘En op de scans die we eergisteren hebben gemaakt, zagen we dat de verbinding tussen de amygdala en de frontale kwabben duidelijk is verslechterd.’

‘Dat bevestigt dus dat we steeds agressiever worden?’ vroeg Tom.

‘Inderdaad,’ antwoordde Christine. ‘En dat zien we ook bij een deel van de mensen die zijn veroordeeld wegens geweld: een verslechterde verbinding tussen de amygdala en de frontale kwabben en plotselinge woede, met grof geweld.’

‘Is het erger dan verwacht?’ vroeg Tom.

Christine knikte. ‘Dat het na anderhalve maand al gebeurt? Ja.’

‘Maar tegelijk zien we dat jullie kouderesistentie sterk is verhoogd,’ zei Lee. ‘Op dat punt zijn de data heel duidelijk. We zitten dus op het juiste spoor, en dat bleek helemaal toen we met een dubbele dosis zijn gaan werken.’

‘Helaas werden de bijwerkingen toen ook heviger,’ voegde Christine eraan toe.

‘Ja,’ zei Lee. ‘Maar de resultaten zijn nu zo goed dat ik de bijwerkingen minder belangrijk vind.’

Tom haalde zijn schouders op. ‘Ik kan de andere deelnemers niet precies inschatten, maar het is wel duidelijk dat iedereen meer op zichzelf is en contact en gesprekken mijdt.’

‘Jij ook?’

‘Ja. Ik heb op het moment ook niet echt ergens zin in. En ’s ochtends word ik soms boos om niks. Maar ik kan het goed beheersen.’

‘Ik zou de dosis eigenlijk graag nogmaals willen verdubbelen,’ zei Lee.

Tom keek naar zijn aantekeningen. ‘Oké.’

‘Daar is het nog te vroeg voor,’ zei Christine. ‘We moeten eerst zien of de verslechtering stabiliseert.’

Lee knikte. ‘En Sakkak? Blijven we hem een placebo geven of gaat hij echt meedoen?’

‘Placebo,’ zei Christine vlug. ‘We willen die pillen nog niet aan een burger geven.’

Tom wreef over zijn voorhoofd. ‘We kunnen ook de samenstelling veranderen.’

‘Dat lijkt me op dit moment geen goed idee,’ zei Lee. ‘We verhogen elke twee weken de dosis en bekijken dan de metingen. Anders worden de resultaten verstoord.’

‘Daar ben ik het mee eens,’ zei Christine. ‘Ik zou ook niet anders durven. Als de verbinding tussen de amygdala en de frontale kwabben blijft verslechteren, kan dat leiden tot black-outs en psychosen.’ Ze ving Toms blik. ‘Jij neemt die dosis zelf ook.’

‘Ik weet het.’ Tom drukte met beide handen tegen zijn neusrug. Wreef toen in zijn ogen. ‘Ik vind dat we de dosis nu moeten verhogen.’

Thule Air Base, Noord-Groenland

27 februari 1990

Tom zette zijn spion vlak bij de rode Stratego-stukken van Briggs. Hij keek vragend op.

‘Boem,’ zei Briggs.

Tom knikte tevreden. ‘Dat dacht ik al.’

Briggs schoof een van zijn stukken naast de bom.

‘Kolonel?’ vroeg Tom.

‘Dat ga ik jou niet aan je neus hangen.’

‘Als ik hem kwijtraak, dan is het maar zo,’ zei Tom en hij zette een mineur achter de generaal die hij dicht bij Briggs’ bommen had staan.

Briggs’ benen trilden. ‘Ik kan me helemaal niet concentreren op dit stomme gedoe.’

‘Daarom spelen we juist,’ zei Tom.

Briggs keek naar de stukken alsof ze leefden en hij er niks over te zeggen had.

‘Doe nou maar gewoon je zet,’ zei Tom. ‘Ik win toch altijd.’

‘Kutspel,’ riep Briggs en hij duwde met zijn voet tegen het spelbord, waardoor er een paar stukken omvielen.

Tom keek op. ‘Doe even rustig.’

‘Ik kan niet meer,’ zei Briggs. Zijn ademhaling was gejaagd. Onder zijn trainingsjack ging zijn borst op en neer. ‘Die proeven maken ons kapot.’